

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 25 listopada 2021 r.

Pozycja 179

POSTANOWIENIE z dnia 15 kwietnia 2021 r. Sygn. akt Ts 146/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Pszczółkowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

- 1) art. 425 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.) w zakresie, w jakim „uznaje on iż orzeczeniem sądu I instancji jest postanowienie oskarżyciela publicznego”,
- 2) art. 426 § 1 ustawy wymienionej w punkcie pierwszym w zakresie, w jakim „sąd rozpoznający po raz pierwszy środek odwoławczy od orzeczenia oskarżyciela publicznego jest sądem odwoławczym II instancji”,
z art. 10 ust. 2, art. 10 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2, art. 176 ust. 1 w związku z art. 2, art. 176 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2, art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 3 października 2020 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił z żądaniem na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżący wystąpił do Prokuratury Rejonowej w J. o wszczęcie śledztwa w sprawie podejrzenia popełnienia przestępstw przez Komendanta Miejskiego Policji. Asesor Prokuratury Rejonowej w J. odmówił wszczęcia śledztwa w tej sprawie postanowieniem z 26 maja 2020 r. (sygn. akt [...]); dalej: postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa). Od powyższego orzeczenia skarżący wniósł zażalenie.

Postanowieniem z 17 sierpnia 2020 r. (sygn. akt [...]); dalej: postanowienie Sądu Okręgowego) Sąd Okręgowy w K. utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie. Skarżący od tego orzeczenia również wniósł zażalenie. Pismem z 27 sierpnia 2020 r. (sygn. akt jw.) Sąd Okręgowy poinformował skarżącego, że jego zażalenie pozostawiono w aktach bez dalszego biegu. W uzasadnieniu wskazano, że „sąd rozpoznający zażalenie na postanowienie wydane

w postępowaniu przygotowawczym i kończące to postępowanie działa jako sąd odwoławczy”. Wyjaśniono, że ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.) nie przewiduje możliwości wniesienia zażalenia na przedmiotowe postanowienie.

W odpowiedzi na powyższe skarżący pismem z 6 września 2020 r. wniósł o przekazanie zażalenia w trybie procesowym do sądu drugiej instancji lub „odrzucenie zażalenia w trybie procesowym celem zaskarżenia tego postanowienia”.

Skarżący nie poinformował, czy w sprawie tej zapadły jeszcze jakieś inne rozstrzygnięcia.

2. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 6 listopada 2020 r. (doręczonym 18 listopada 2020 r.) skarżący został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi przez:

a) jednoznaczne wskazanie ostatecznego orzeczenia, w rozumieniu art. 79 Konstytucji, w związku z którym wniesiona została skarga konstytucyjna,

b) podanie i udokumentowanie daty doręczenia orzeczenia wskazanego jako ostateczne, zgodnie z literą a,

c) doręczenie poświadczonych za zgodność z oryginałem postanowień o odmowie wszczęcia śledztwa oraz Sądu Okręgowego,

d) podanie, czy od wskazanego ostatecznego orzeczenia, zgodnie z literą a, został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

W piśmie z 24 listopada 2020 r. (data nadania) skarżący ustosunkował się do powyższego wezwania. Wyjaśnił, że w jego sprawie nie wniesiono nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Wskazał, że ostatecznym rozstrzygnięciem w jego sprawie jest postanowienie Sądu Okręgowego, które zostało mu doręczone 24 sierpnia 2020 r. Załączył ponadto poświadczone za zgodność z oryginałem odpisy postanowień, do dołączenia których został wezwany oraz kopertę listu poleconego, w której przesłano mu ostateczne rozstrzygnięcie.

3. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 20 stycznia 2021 r. (doręczonym 25 stycznia 2021 r.) skarżący został wezwany do usunięcia braku formalnego skargi konstytucyjnej przez wskazanie konstytucyjnych praw lub wolności, wynikających z wszystkich wskazanych w *petitum* skargi konstytucyjnej przepisów Konstytucji, a także sposobu ich naruszenia, wraz z uzasadnieniem zarzutów.

W odpowiedzi na powyższe zarządzenie skarżący ponownie przywołał te same przepisy Konstytucji co w skardze (ujęte związkowo lub samodzielnie), nie przyporządkowując jednak wszystkim ze wskazanych przez siebie wzorców kontroli konkretnych podmiotowych praw konstytucyjnych. Jedynie doprecyzował opis sposobu naruszenia prawa do rozpoznania sprawy przez właściwy, bezstronny i niezawisły sąd oraz prawa do dwuinstancyjnego postępowania sądowego.

4. Skarżący uznał, że postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa oraz postanowienie Sądu Okręgowego są rozstrzygnięciami w jego „sprawie” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji. Jak bowiem stwierdził, ochrona wolności i bezpieczeństwa osobistego obywateli należy do jednego z podstawowych zadań państwa prawa, a niezapewnienie takiej ochrony stanowi „sprawę”, która powinna być rozpoznana w dwuinstancyjnym postępowaniu sądowym.

Skarżący wiąże zatem naruszenie swoich konstytucyjnych wolności oraz praw z tym, że w orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa uznawane jest za orzeczenie sądu pierwszej instancji w rozumieniu art. 425 § 1 k.p.k. W ocenie skarżącego narusza to jego prawo do rozpoznania sprawy na każdym jej etapie

przez bezstronny i niezawisły sąd, co jest również niedopuszczalne w demokratycznym państwie prawa. Skarżący podniósł również, że zakwestionowane przepisy pozbawiły go prawa do dwuinstancyjnego postępowania sądowego w sprawie.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. Przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie uczyniono:

a) art. 425 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.; dalej: k.p.k.) o treści:

„Od orzeczenia wydanego w pierwszej instancji przysługuje środek odwoławczy stronom oraz innym osobom wskazanym w przepisach ustawy”,

b) art. 426 § 1 k.p.k. w brzmieniu:

„Od orzeczeń sądu odwoławczego oraz od orzeczeń wydanych przez Sąd Najwyższy nie przysługuje środek odwoławczy, chyba że ustawa stanowi inaczej”.

Skarżący zakwestionował zgodność tych przepisów z wieloma wzorcami kontroli (zob. tenor postanowienia), jednak z analizy treści przedstawionych pism procesowych wynika, że postawił on przede wszystkim zarzut, iż przepisy te są niezgodne z prawem do właściwego sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji) oraz prawem do dwuinstancyjnej procedury sądowej (art. 176 ust. 1 Konstytucji).

3. Skarżący wniósł swą skargę w związku ze sprawą karną, w której zawiadomił o popełnieniu przestępstwa na jego szkodę. Asesor prokuratury odmówił wszczęcia śledztwa, a Sąd Okręgowy utrzymał w mocy to postanowienie. Zarzuty skarżącego odnoszą się więc do kontroli przez sąd postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie, w której skarżący uważa się za pokrzywdzonego. Nie odnoszą się natomiast do postępowania dotyczącego przypisania skarżącemu odpowiedzialności karnej. W tych okolicznościach nie można uznać, że Sąd Okręgowy rozstrzygał o prawach lub wolnościach skarżącego.

Jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 12 maja 2003 r. (sygn. SK 38/02, OTK ZU nr 5/A/2003, poz. 38): „nie podobna oczywiście negować (prawa) interesu skarżące[go] do doprowadzenia sprawy karnej do merytorycznego rozstrzygnięcia (satisfakcja z ukarania sprawcy). Skarżąc[y] ma także interes prawny w doprowadzeniu do tego rozstrzygnięcia – ponieważ w razie skazania sprawcy, ewentualne dochodzenie przez [niego] już »własnej sprawy« (np. ochrony praw majątkowych) w postępowaniu sądowym – byłoby łatwiejsze. Jednakże wskazane wyżej obie sfery interesu [skarżącego], pojawiające się na tle niniejszej sprawy, nie są tożsame z [jego] konstytucyjnym prawem do wymiaru sprawiedliwości, w ramach którego konieczne jest zachowanie dwuinstancyjności. W odniesieniu do sytuacji zachodzącej na tle niniejszej skargi postępowanie sądowe jest bowiem postępowaniem »w sprawie« karnej dotyczącej sprawcy przestępstwa na szkodę [skarżącego] i tylko refleksowo sprawa ta może być uznana za »sprawę« [skarżącego] w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji. Dlatego prawo [skarżącego] do sądu – na tle konkretnej sprawy karnej, gdzie występuje [w swoim przekonaniu] jako pokrzywdzon[y] – nie obejmuje sobą prawa do dwuinstancyjności postępowania”.

Między innymi z tych powodów w przywołanym wyroku o sygn. SK 38/02 – po rozpoznaniu skargi konstytucyjnej wniesionej w związku z postanowieniem prokuratora zatwierdzającym umorzenie postępowania w sprawie zarzutu popełnienia przestępstwa na szkodę

skarżącej – Trybunał orzekł, że art. 426 § 1 k.p.k. jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji i nie jest niezgodny art. 176 ust. 1 Konstytucji.

4. Jak podkreślono w literaturze przedmiotu, zastosowanie art. 425 § 1 k.p.k. jako podstawy zażalenia postanowienia prokuratora do sądu realizuje, konstytucyjną zasadę dwuinstancyjności postępowania. Statuuje bowiem procesową zasadę kontroli instancyjnej. Co więcej, dotyczy on nie tylko orzeczeń sądowych, lecz także wszelkich orzeczeń wydanych w pierwszej instancji, w tym także przez prokuratora lub organ dochodzeniowy (za: J.M. Szwczyk, *Zakaz »reformationis in peius« w polskim procesie karnym*, LEX 2015).

Toteż nawet gdyby przyjąć zatem, że postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa oraz postanowienie kontrolne Sądu Okręgowego, stanowią rozstrzygnięcia w „sprawie” skarżącego, to i tak skarżący zrealizował swe prawo odwołania się do sądu.

5. W świetle powyższego Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że sformułowane przez skarżącego zarzuty niezgodności art. 425 § 1 i art. 426 § 1 k.p.k. z art. 45 ust. 1 i z art. 176 ust. 1 Konstytucji są oczywiście bezpodstawne. Stanowi to podstawę odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK.

Podobne stanowisko zajął już Trybunał w sprawie o sygn. Ts 163/18 (zob. postanowienie z 4 lutego 2020 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, OTK ZU B/2020, poz. 310, a także postanowienie z 16 lipca 2020 r. nieuwzględniające zażalenia na postanowienie z 4 lutego 2020 r., OTK ZU B/2020, poz. 311).

6. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że w zakresie innych niż art. 45 ust. 1 i art. 176 ust. 1 Konstytucji wzorców kontroli (przywołanych przez skarżącego związkowo lub samodzielnie), tj. art. 10 ust. 2 oraz art. 2 Konstytucji, nie spełniono wymagań dopuszczalności skargi konstytucyjnej.

Jeżeli chodzi o art. 10 ust. 2 Konstytucji, to przepis ten ma charakter *stricte* ustrojowy i nie stanowi źródła praw lub wolności jednostki w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Jeżeli chodzi z kolei o art. 2 Konstytucji, skarżący nie określił, jaka konstytucyjna wolność lub prawo wywiedzione z tego przepisu doznały – jego zdaniem – naruszenia. Art. 2 Konstytucji został wskazany przez skarżącego jedynie jako przepis związkowy wobec art. 45 ust. 1 i art. 176 ust. 1 Konstytucji. Poza ogólnym powołaniem się na zasadę demokratycznego państwa prawnego, skarżący nie przytoczył żadnych odrębnych i samodzielnych argumentów na rzecz niezgodności kwestionowanej regulacji także z tym przepisem Konstytucji.

Z tych względów – we wskazanym w tym punkcie zakresie – Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na niniejsze postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.